

OPPSUMMERING AV HØRINGSUTTALELSER: 01.11.2010.

Nr.	UTTALELSE	VURDERING
		<p>NB !</p> <ul style="list-style-type: none"> – Svart tekst: Kommentar til merknadene vedr. oppfølging i planprosessen / plandokumentet - Rød tekst: Merknader som har medført endringer i planprogrammet. <p>Noen innspill går igjen fra flere. Det er da henvist til tidligere innspill.</p>
	STATLIGE OG REGIONALE ETATER	
1	<p>Miljøverndepartementet:</p> <p><u>Generelt.</u> Regionale planer omfattes av forskrift for konsekvensutredning. Planen må derfor konsekvensutredes, men på et overordnet strategisk nivå.</p> <p>Naturmangfoldloven gjelder for planlegging som en integrert del - tilrås tatt inn under formål og føringer.</p> <p><u>Hovedtema i planarbeidet;</u> Naturmangfold bør med. Reiseliv settes som eget punkt. Friluftsliv og ferdsel bør deles i to punkter. Landskap bør tydeliggjøres.</p> <p>Ang. villrein – utveksling av dyr til andre villreinområder bør vurderes og ev. omtales.</p> <p><u>Planfaglige forhold.</u> Bør gå tydeligere fram at regionale planer er førende for kommunal planlegging. Som følge av krav om konsekvensutredning bør dette ordet brukes i stedet for konsekvensbeskrivelse. Det bør tydeliggjøres at det skal utarbeides handlingsprogram i nytt hovedpkt.</p>	<p><i>Planen skal konsekvensutredes i samsvar med pgf. 4-2 i plan og bygningsloven. Konsekvensutredningen vil være på et overordnet nivå. Dette vil bli presisert i planprogrammet kap. 4. 1. siste avsnitt.</i></p> <p><i>Naturmangfoldloven gjelder for all planlegging og dette tas inn under kap.1. formål og føringer.</i></p> <p>Øvrige innspill tas til etterretning.</p>

2	<p>Direktoratet for naturforvaltning:</p> <p><u>Formål og føringer.</u> Uttrykket <i>leveområde</i> må erstattes med begrepet det <i>nasjonale villreinområdet</i>. (side 4)</p> <p><u>Planområdet.</u> Tilslutning til foreslått planavgrensning, da denne er i tråd med administrativ avgrensning for Forollhogna villreinområde.</p> <p><u>Tema:</u> Naturmangfold og biologisk mangfold bør tas med som eget utredningstema i tillegg til villrein.</p> <p><u>Kunnskapsinnhenting og konsekvensbeskrivelser.</u> Viktig at det tas grep som sikrer samordning på tvers av kommune og fylkesgrenser.</p>	<p><i>Planprogrammet endres på dette punktet i kap 1. Anses som nødvendig presisering.</i></p> <p>Tas til etterretning</p> <p><i>Naturmangfoldloven tas inn under formål og føringer, jfr. kommentar fra Miljøverndepartementet.</i></p> <p>Tas til etterretning. Dette er hovedhensikten med planarbeidet og inngår i formål og føringer.</p>
3	<p>Fylkesmannen i Hedmark</p> <p>Planprogrammet ser ut til å ta opp de aktuelle forhold og aktiviteter som kan påvirke villreinen og dens framtid i området. Påpeker likevel uheldig formulering i pkt.1 som blander sammen regional planprosess og faglig grunnlag med å bruke leveområde i stedet for nasjonalt villreinområde. Fylkesmannen peker på at villreinens leveområde er kartlagt gjennom NINA Rapport 528 som grunnlag for planprosessen. Regional plan skal sikre villreinens leveområder og fastsette grense for nasjonalt villreinområde.</p> <p>Fylkesmannen framhever pkt 3 i MDs bestillingsbrev.”For å gi klare og entydige rammer for den kommunale planleggingen, er det viktig at omfang</p>	<p>Planprogrammet endres på dette punktet, jfr. kommentar fra Direktoratet for naturforvaltning..</p> <p><i>Planen vil gi føringer gjennom retningslinjer og slik angi holdninger for utbygging og tiltak. Konkrete utbyggingsområder fremmes primært gjennom</i></p>

	<p>og lokalisering av framtidig utbygging konkretiseres på kart og retningslinjer.” og savner en begrunnelse for at det i planprogrammets pkt 4 slås fast at det ikke skal angis konkrete utbyggingsområder. Ved å skyve de konkrete avklaringene til kommunal planlegging kan det bli vanskelig å få til en helhetlig arealforvaltning omkring i Forollhogna.</p> <p>Fylkesmannen i Hedmark er innstilt på å være representert i arbeidsgruppa slik det foreslås..Fylkesmannen er samtidig sekretariat for villreinnemnda og har derfor bedt nemnda om avklaring om representasjon i arbeidsgruppa og om fylkesmannen i alle eller på enkelte møter stiller med begge roller av ressurs-hensyn. Villreinnemnda avventer avklaring til invitasjon til oppstart og oppnevning av representanter kommer.</p> <p>Fylkesmannen anbefaler 2 høringer av planforslaget mht god prosess og forankring.</p>	<p><i>kommuneplanleggingen.</i> <i>Planprogrammet justeres noe på dette punktet, (i kap 4 siste avsnitt)</i></p> <p>Avklaring avventes.</p> <p>Tas til etterretning.</p>
4	<p>Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. <u>Landbruk og bygdeutvikling:</u> Positivt at det landbruk og reiseliv, samt kulturlandskap og beitebruk er tema i planarbeidet. Positivt at potensiale for tilleggsnæringer blir drøftet.</p> <p><u>Miljøvern:</u> I all hovedsak positiv til planprogrammet. Det bør presiseres at leveområdet er avklart og kartfestes i NINA-rapport 528 og at planprosessen skal avklare grensene for det nasjonale villreinområdet. Viktig at planområdet ikke er for snevert. Bør også være fokus på hvilken fritidsbebyggelse i randsonen som skaper ferdsel inn i villreinområdet.</p> <p>Viser til stm 26 Rikets miljøpolitikk og rikets miljøtilstand hvor det står at Regjeringen vil stimulere til samarbeid om regionale planer for</p>	<p>Tas til etterretning.</p> <p>Planprogrammet endres på dette punktet, jfr. kommentar fra Direktoratet for naturforvaltning.</p> <p>Vurderes i det videre planarbeidet.</p> <p>Muligheten for å bruke regional planbestemmelse er varslet i planprogrammet</p>

	<p>fjellregionen som avklarer langsiktige rammer. Derfor bør en vurdere behov for at man gjennom planarbeidet innfører regionale planbestemmelser for å sikre nasjonale hensyn og interesser.</p> <p>Påpeker at planen kun skal gi retningslinjer for utbygging og tiltak, og ikke angi konkrete utbyggingsområder. Mener derfor at planen ikke vil gi klare og entydige rammer for arealforvaltningen.</p> <p>Nødvendig med kartlegging av mulige konsekvenser av utbygging i randsonen/influensområdet.</p> <p>Fylkesmannen er positiv til å inngå i arbeidsgruppe som foreslått.</p>	<p>Kap . 4 , siste avsnitt justeres, jfr. kommentar fra DN. .</p> <p>Vurderes i det videre planarbeidet.</p> <p>Tas til etterretning.</p>
5	<p>NVE: Viktig at planen ikke legger rammer og retningslinjer som er til hinder for nødvendig drift, vedlikehold og oppgradering av anlegg. Eksisterende og planlagte energianlegg bør merkes på kartet.</p>	<p>Innspillene tas med inn i det videre planarbeidet.</p>
6	<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Gjør oppmerksom på at i store deler av randsonene finnes en rekke gamle kjente gruver og malmforekomster. Opptatt av å få mineralressurser som et hovedtema i planarbeidet, slik at planen ikke legger hindringer i vegen for framtidig lete - og undersøkelsesarbeider og at det tas hensyn til dette ved fastsettelse av grenser og forskrifter.</p>	<p>Drift av mineraler og løsmasser er tatt med som tema planprogrammet. Problemstillingen vil være en viktig del av planarbeidet for deler av området og vurderes videre.</p>
7	<p>Riksantikvaren: Mener hensynet til kulturminner er godt ivaretatt. Viktig med god samkjøring mellom Forollgna-planen og regional plan for Crikumferencen og Røros bergstad, særlig nå når Cirkumferencen er tatt med som buffersone for det utvidete verdensarvområdet.</p>	<p>Tas til etterretning</p>
8	<p>Hedmark fylkeskommune, Råd for likestilling for funksjonshemmede, Forutsetter at alle samfunnsborgere skal ha de samme muligheter til</p>	<p>Tas til etterretning – universell utforming settes som</p>

	<p>personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse og at informasjons- og kommunikasjonsteknologi prioriteres med vekt på universell utforming. Vi ber om at det legges vekt på muligheten for spesiell tilrettelegging. Eksempler på tilrettelegging kan være fiskeplattformer, tilrettelagte stier/veger, og åpning for handikaptransport på vegger som er stengt ved bom</p>	premiss for planprosessen og utforming av planforslag
9	<p>Sametinget: Positivt at det sette si gang regional plan da villreinen er en spesiell ansvarart i Norge – og som vi har et særskilt internasjonalt ansvar for å bevare. Positivt at samiske kultruminner er spesielt kommentert. Viser til kartleggingsprosjekt for samiske kulturminner i Forollhogna.</p>	Tas til etterretning.
10	<p>Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag og Hedmark;</p> <p>Ser positivt på at det lages overordna planer for fjellområdene, da dette gjør det enkelt å få til en enhetlig forvaltning på tvers avkommuner og fylkesgrenser.</p> <p>Ytre ramme grenser til samisk reindrift og Gåebrien Sitje (Riast-Hylling reinbeitedistrikt). Samisk reindrift bør derfor med som tema, særlig fordi sammenblanding av villrein og tamrein er et aktuell problemstilling. Her bør et avklares hvordan man skal handle i slike situasjoner, ansvar for utdrivning mv. Viser også til initiativ til gjerde på strekningen Glåmos – Nesvoll for å unngå slik sammenblanding.</p> <p>Ved kartlegging av mulige konsekvenser mht fritidsbebyggelse bør også konsekvensene for tamreindriften vurderes, da planområdet etter all sannsynlighet vil grense til samiske reindriftsområder.</p> <p>Reindriftsforvaltningen og/eller reindriftsutøvere bør inngå i</p>	<p>Tas til etterretning.</p> <p>Sammenblanding mellom tamrein og villrein er et tema som er reist av flere. <i>Forholdet til tamrein tas derfor inn som tema, under kap. 3.1.</i></p> <p>Vurderes i det videre i planarbeidet. Reindriftsforvaltningen og/eller reindriftsutøvere vurderes representert i referansegrupper..</p>

	referansegruppe.	
	KOMMUNER:	
11	<p>Midtre Gauldal kommune: utvalg for næring plan og miljø 27.9.10.</p> <p><u>Rådmannens vurdering i saksframlegget:</u> Forslag til planprogram er godt gjennomarbeidet og gir en god oversikt over hvordan planarbeidet skal gjennomføres, samtidig som det er lagt opp til bred involvering. Ingen merknader til planprogrammet, men vil presisere at medvirkning fra kommunepolitikere og lokalbefolkning er meget viktig i den videre planprosessen. Dette for å få den lokale forankringen som er nødvendig for at planen skal få god status, bl.a. ved senere revisjon av kommuneplanens arealdel.</p> <p><u>Vedtak i næring plan og miljø 27.9.10.:</u> Midtre Gauldal kommune har ingen merknader vedr. regional plan for Forollhogna villreinområde.</p>	Kommunen setter søkelys på betydningen av medvirkning. Dette vil være svært viktig i det videre planarbeidet.
12	<p>Rennebu kommune, utvalg for miljø, teknikk og landbruk 27.8.10.</p> <p><u>Vedtak:</u> Utvalg for miljø, teknikk og landbruk har vurdert planprogrammet og har ingen bemerkninger..</p>	Tas til etterretning.
13	<p>Holtålen kommune: kommunestyret 14.10.10.</p> <p>Påpeker at de fleste av de 7 kommunene innen området for planen sliter med befolkningsnedgang og å opprettholde bosettingen i fjellbygdene må forutsette rom for utvikling og vekst.</p> <p>Mener at det kommunale handlingsrommet blir for begrenset når det meste</p>	Kommunen berører en rekke forhold som er sentrale problemstillinger i det videre arbeidet, både av prinsipiell og mer konkret karakter. Dette gjelder spesielt omtale av det lokale handlingsrommet, og dermed forholdet mellom nasjonale forventninger og lokale behov, samt belysning av

av Holtålen areal er bundet i en eller annen form for forvaltningsføring gjennom vern eller reindriftsnæring. Samfunnsinteressene som Holtålen kommune representerer i planområdet, må få et større fokus enn det som fremgår av planprogrammet

Signaliserer sterkt at det må svært gode grunner til for at grensa for det nasjonale villreinområdet **ikke** kan sammenfalle med den gjentatt godt gjennomutredete nasjonalparkgrensa. Tilsvarende også om grensene mellom randområdet og bygdenært område ikke kan følge grensene for landskapsvernområdene. Påpeker at kommunene rundt Forollhogna er ulike på mange områder. Bør derfor utarbeides retningslinjer/regler for en forvaltningspraksis for hver enkelt kommune som hensyntar lokale forhold.

Påpeker at drift av mineralressurser berører så viktige samfunnsinteresser at det må tas med som et hovedtema. Gruvedrift i Hessjøfeltet har stort fokus og er en viktig faktor for utvikling og vekst i Holtålen og fjellbygdene rundt. Dette krever at planens avgrensing må nøye vurderes når grensene trekkes. Viser videre til at landbruket bidrar i dag til at vi har levende bygder og grender. Det er derfor viktig at dette hensyntas i det videre planarbeidet.

Mht friluftsliv og menneskelig ferdsel, fremtidige idrettsarrangementer må kunne videreføres som i dag, og at eventuelle nye tiltak og aktiviteter må være mulig også i framtida.

Forvaltning av rovdyrstammene viktig for bevaring av en levedyktig villreinstamme. Å få rovdyrbestandene ned mot nasjonale bestandsmål må derfor være et sentralt tema i planarbeidet.

samfunnsinteressene og konsekvensene av planen for Holtålen som samfunn.

Grensedragning for det nasjonale villreinområdet og randområder er videre svært sentrale deler av planarbeidet. Det samme gjelder utforming av retningslinjer/regler for arealbruk og forvaltning.

Mineralressurser er varslet som tema i planprogrammet og poengteres av flere, jfr. uttalelse fra Direktoratet for mineralforvaltning. mfl. Det samme gjelder landbruket, jfr. uttalelse fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Nye former for fritidsaktiviteter i grenselandet mellom idrett og friluftsliv basert på aktivitet og opplevelse øker. Dette er omtalt i planprogrammet, men vil bli presisert *på s.8, spesielt ang. idrettens betydning.*

Kommentarene fra Holtålen kommune følges opp i det videre planarbeidet med unntak av rovdyrproblematikken. Forvaltning av rovdyrstammene er viktig for bevaring av en levedyktig villreinstamme, men den regionale planen fokuserer primært på arealforvaltning.

14	<p>Tolga kommune, kommunestyret sak 92/10</p> <p>Det er viktig Tolga kommunestyre ser positivt på at det utarbeides en regional plan for Forollhogna Villreinområde. Det er viktig å få kartlagt villreinens bruk av dette området slik at en sikrere en langsiktig bærekraftig forvaltning av villreinstammen i Forollhogna.</p> <p>Tolga kommune vil poengtere følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er knyttet betydelige næringsmessige interesser til randsonen til Forollhogna Nasjonalpark. Dette er næringsinteresser en fra Regjeringens side har blitt og blir oppmuntret til å utvikle for å skape bolyst og arbeidsplasser i fjellbygdene rundt nasjonalparken. I forbindelse med utarbeidelsen av en regional plan for Forollhogna må dette være et viktig premiss for arbeidet. • Det vil være avgjørende for å sikre en plan med lokalt eierskap og forankring at grunneiersammenslutninger er representert i styrings- og arbeidsgruppene. • Villreinens leveområder ble grundig utredet i forbindelse med opprettelsen av Forollhogna Nasjonalpark og tilstøtende landskapsvernområder. Tolga kommune vil anbefale at ytre grense for det nasjonale villreinområdet knyttes til disse grensene. Planområdets avgrensing bør også vurderes. • I forslag til planprogram er forvaltning av rovdyrstammene ikke nevnt, Dette vil være et viktig kriterium for bevaring av en levedyktig villreinstamme. Å få rovdyrbestandene ned mot nasjonale bestandsmål må derfor være et sentralt tema i planarbeidet. 	<p>Kommunen berører en rekke forhold som er sentrale problemstillinger i det videre arbeidet. Flere av kommentarene er også framholdt av andre som har uttalt seg.</p> <p>Næringsinteresser i randsonen følges opp videre i planarbeidet.</p> <p>Tas til etterretning. Det er viktig å sikre lokalt eierskap og forankring.</p> <p>Tas til etterretning, jfr. merknad fra Holtålen kommune..</p> <p>Forvaltning av rovdyrstammene er viktig for bevaring av en levedyktig villreinstamme, men den regionale planen fokuserer primært på arealforvaltning, jfr. kommentar til merknad fra Holtålen kommune..</p>
15	<p>Os kommune, skriv dat. 20.09.10– mener arbeidet og framlegg til planprogram tar høyde for de problemstillinger som bør drøftes – sikre villreinens leveområder, men også ta vare på bygdene rundt Forollhogna og</p>	<p>Kommunen berører en rekke forhold som er sentrale problemstillinger i det videre arbeidet. Flere av kommentarene er også framholdt av andre som har uttalt seg.</p>

	<p>gi rom for utvikling.</p> <p>Kommunen mener at tema ”Drift av mineraler og løsmasser” bør komme inn under hovedfokusområder. Sammen med Holtålen kommune har kommunen gjennom verneprosessen arbeidet for at mulighetene for utnyttning av mineralforekomster i Hersjø-feltet må ligge til stede. Det foreligger fortsatt planer for å starte opp med drift i området.</p> <p>Kommunen savner noe om tematikken rundt sammenblanding mellom tamrein og villrein. I øst grenser villreinen mot tamreinsdrift og det har i lengre tid vært et problem at tamrein har krysset over og hatt sammenblanding med villreinbestanden. Dette forholdet bør utredes og konsekvensvurderes. – særlig i forhold hvor avgrensingen av planområdet og buffersoner/kjernesoner settes. Det bør etableres en buffersone mellom tamrein og villrein.</p> <p>Os kommune har to hovedinnsfarter til Forollhogna, noe som skaper utfordringer i forhold til lokalt seterliv og beitebruk. Her er det behov for gode informasjonspunkter/senter.</p> <p>Kommunen ønsker å ta en aktiv del i planprosessen.</p>	<p>Kfr. kommentar til merknad fra Direktoratet for mineralforvaltning</p> <p>Temaet mineralressurser følges opp i planprosessen</p> <p>Buffersone mellom villrein og tamrein vurderes i planprosessen</p> <p>Lokalisering av informasjonspunkter vurderes i Handlingsprogrammet</p>
16	<p>Tynset kommune; skriv dat.1.11.10,</p> <p>Avgrensing av planområdet bør fastsettes som en del av planprogrammet, og ses uavhengig av grense for nasjonalt villreinområde. Det betyr at hele planområdet har vært underlagt en vurdering i forhold til ulike tematikk. De bygdene som er naturlige innfallsporter til området bør være innefor plangrensen (Dalsbygda, Vingelen, Kvikne, Budal). Samtidig må tettstedene med sin infrastruktur og rolle i forhold til informasjon ses på som en del av planarbeidet (Røros, Støren, Tynset, Os, Tolga, Berkåk). Retningslinjer for arealbruk utarbeides for deler av området, mens det for tettstedene/bygdene i randsona bør være med i noe av tematikken og kunnskapsgrunnlaget.</p> <p>Det kan virke litt forvirrende at det snakkes om influensområder i to ulike sammenhenger (Planen vil ha fokus på både på leveområdet for villrein og nærliggende områder (influensområder) og Planarbeidet skal avklare retningslinjer /tiltak i influensområdet til de nasjonale villreinområdene).</p>	<p>Kommunen berører en rekke forhold som er sentrale problemstillinger i det videre arbeidet. Merknadene følges opp og vurderes videre i planarbeidet.</p>

Det siste punktet bør kanskje deles slik at man først avklarer grense for det nasjonale villreinområdet (som en del av en slags utbyggingsgrense) og deretter ser på retningslinjer for utbygging i randsona (jfr. tekst under villrein).

Det må ses på hvordan større inngjerdinger/sperregjerder for å sikre gode beiteområder kan løses uten at dette kommer i konflikt med villrein og andre interesser i området (friluftsliv og reiseliv).

Reiselivet i området strever med markedsføring. Området har et potensial til å utvikle vinterbruk(vinteropplevelser med utgangspunkt i bygdene og den infrastruktur som finnes (skiløyper, hundekjøring, hest).

Det ligger et stort potensial i å utvikle turer og opplevelser knyttet til kulturminner og kulturmiljø i bygda og seterdalene. – mer fokus på tiltak og aktiviteter i handlingsprogram og mindre vekt på retningslinjer.

Ferdse som sommer- og vinterstid bør drøftes for området som helhet. Det er omfanget av ferdselen og områdebruken i forhold til villreines sårbarhet til ulike tider av året som er avgjørende og ikke om ferdselen er organisert eller ikke.

Planen bør se på området som helhet i forhold til informasjon og kunnskapsformidling om natur- og kulturverdier, reiselivstilbud mv. Kunnskap om de ulike bygders kvaliteter og fortrinn bør være en viktig del av planarbeidet. Hovedfokus for planarbeidet mht. arealbruk, soneinndeling og retningslinjer samt kunnskapsinnhenting bør knyttes til:

- 1 – Den del av leveområdet for villrein som er utenfor nasjonalpark og landskapsvernområdet, samt -
- 2 – Randsoner til leveområdet der aktiviteter og tiltak kan ha betydning for bruken av leveområdet

Etablering av fritidsbebyggelse vil kun være tema i randsonene til verneområdene og ikke innenfor.. Planen må avklare hvilke områder i tillegg til verneområdene som bør ligge innenfor det nasjonale villreinområdet.. Det bør også vurderes om det i randsonene bør være

	<p>hensynssoner med bestemmelser med hjemmel i PBL. ” For randsonen til nasjonalparker og landskapsvernområder kan det, samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt verneområde eller revisjon av verneforskrift eller forvaltningsplan for etablerte verneområder, fastsettes bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet”</p> <p>I verneområdet bør følgende tema prioriteres:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tilrettelegging for og styring av ferdsel sommer- og vinterstid (friluftsliv, motorisert ferdsel, vegbrøyting) - Utvikling av gode tilbud (aktiviteter og opplevelser) som ikke er i konflikt med villrein - Informasjon og formidling av kunnskap om natur- og kulturkvaliteter i området - Utvikling av gode reiselivstilbud (opplevelser, overnatting, mat, produkter) <p>Planprogrammet bør få sterkere fokus på arealbruk i randsonene til nasjonalpark og landskapsvernområde, og for området som helhet. Bør oppmerksomheten være rettet mot ferdsel, informasjon og kunnskapsformidling og forvaltning.</p> <p>Generelt mindre fokus på retningslinjer og mer fokus på tiltak (handlingsprogram) og midler til gjennomføring.</p>	
	<p>ANDRE:</p>	
<p>17</p>	<p>Riast-Hylling reinbeitedistrikt: (Gåebrien Sitje) Viser til høring av NOU 2007: 13 Den nye sameretten, hvor reinbeitedistriktet sluttet seg til felles Sørsamisk uttalelse som bla krever at det skal gjennomføres en identifisering og kartlegging av de områder som</p>	<p>NOU 2007: 13 Den nye sameretten har vært til høring med forslag om at det opprettes en ny lov som skal regulere kartlegging og anerkjennelse av bruks- og eierrettigheter i tradisjonelle samiske områder.</p>

	<p>har vært i samisk bruk. Identifiseringen må også omfatte områder som ble fratatt sørsamene ved distriktsinndelingen i 1894.</p> <p>Gåebrien Sitje oppfatter det som er planlagt i Forollhogna som endring av statusen for området og vil derfor be om at dette arbeidet stille si bero inntil det er avklart hvordan Regjeringen vil følge opp NOU 2007:13. for ikke å vanskeliggjøre hvordan uretten overfor samene kan repareres.</p> <p>Dersom fylkesrådene velger å fortsette arbeidet med regional plan, vil distriktet og andre samiske interesser å ha representasjon i relevant gruppe i planprosessen og forholdet til tamreininteressene tas inn som et av hovedfokusområdene i planarbeidet.</p>	<p>Reinbeitedistriktets ønsker primært at det regionale planarbeidet stilles i bero inntil oppfølgingen av NOU 2007:13 er avklart.</p> <p>Det nasjonale villreinprogrammet er imidlertid en sak som er avklart i Regjeringen og følges derfor også opp i Forollhogna.</p> <p>Forholdet til tamreininteressene tas inn som tema, jfr. andre innspill. Innspill til avgrensning av nasjonalt villreinområde vurderes i det videre planarbeidet.</p> <p>Reindriftsforvaltningen og/eller reineiere vurderes representert i referansegrupper.</p>
18	<p>Sør-Trøndelag og Hedmark reinsamelag, Slutter seg til uttalelsen fra Sør-Trøndelag og Hedmark reinsamelag: (Gåebrien Sitje)</p>	<p>Tas til etterretning.</p>
19	<p>Ålen og Haltdalen fjellstyrer Problemer med tamreinovergang inn i villreinområdet på strekningen Glåmos stasjon – Nesvoll må tas med i planen.</p> <p>Konsekvensene av stor ferdsel fra Sättåhaugen og Synnerdalen opp mot toppen av Forollhogna må gis bred plass.</p> <p>Evtnt. utnyttelse av mineralforekomstene i Gruvdalen og de konsekvensene dette vil kunne få for villreinen må konkret vurderes opp mot den store betydningen en gruvedrift vil få for Holtålen kommune.</p> <p>Viktig at brukerinteressene og fag og sektor myndigheter blir trukket inn i planarbeidet.</p>	<p>Forholdet til tamreininteressene tas inn som tema, jfr. samme innspill fra andre.</p> <p>Vurderes i det videre planarbeidet.</p> <p>Jfr. kommentarer fra Direktoratet for mineralforvaltning mfl.</p> <p>Følges opp i det videre planarbeidet.</p>
20	<p>Allskog</p>	

	<p>Fokus på næringsaktivitet i tradisjonelt jord –og skogbruk mangler. Allskog legger til grunn at muligheten for fortsatt næringsaktivitet i nye og tradisjonelle næringer ikke skal hindres. For å sikre ivaretagelse av grunneiers rettigheter til utnyttelse av naturressurser i jord og skog innenfor planområdet, anbefaler Allskog at dette slås fast i planen.</p>	<p>Tradisjonelt jord – og skogbruk og nye landbruksrelaterte næringer vil være et tema som følges opp videre i planarbeidet. <i>Planprogrammet suppleres med utvidet omtale av primærnæringene.</i></p>
21	<p>Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) Innlandet –peker på tre forhold:</p> <p>1 – Diskusjonen omkring villrein og næringsutvikling har utviklet seg til å bli noe negativt ladet. Villreinen er en unik ressurs for bl.a. Hedmark og med riktig tilrettelegging kunne trekkes inn som et element i produksjonen av reiselivsopplevelser: ref. merkevarebyggingen i Hedmark Reiseliv og pågående arbeid med Regional plan for reiseopplevelser i Hedmark.</p> <p>2 – Planprogrammet har litt for ensidig fokus på begrensninger for næringsutøvelse. Dette burde komme mye sterkere fram i Plandokumentet. Å kunne skape lønnsomme (og bærekraftige)arbeidsplasser for å opprettholde bosettingen i fjellbygdene.</p> <p>3 – ”Reiselivs- og næringsaktører” bør være representert i arbeidsgruppa for planarbeidet.</p>	<p>Tas til etterretning – økt fokus på villreinen som ressurs vurderes i planarbeidet</p> <p>Tas til etterretning og følges opp videre. – <i>Omtalen av landbruk og landbruksrelaterte næringer er utvidet i planprogrammet.</i> Reiselivs- og næringsaktører vurderes inn i referansegruppe.</p>
22	<p>Vingelen sameie – omfatter fjellområdene i Vingelen og dermed de mest sentrale deler av reinens leveområde i Vingelen. Vingelen utmarkslag organiserer grunneiernes areal nedenfor tregrensa og med dette både deler av reinens leveområder samt randsoner til disse.</p> <p>Sameiet og utmarkslaget er opptatt av at villreinens livsbetingelser blir tatt godt vare på. En er også opptatt av at både eksisterende og nye utmarksbaserte næringer får gode vilkår innenfor reinens leveområde og i randsonene.</p> <p>Sameiet og utmarkslaget ønsker å delta aktivt i den videre prosessen. I en referansegruppe bør det være minst en representant fra Vingelen. En ber om at både utmarkslaget og sameiet føres opp på adresselista for</p>	<p>Tas til etterretning</p> <p>Representanter fra Vingelen sameie og Utmarkslaget vurderes inn i referansegruppe.</p>

	videre korrespondanse.	Ønske om å bli satt opp på adresselista tas til etterretning
23	<p>Villreinnemnda for Forollhogna</p> <p>Nemnda setter pris på at fylkeskommunene har fått fram et forslag til planprogram og kan starte planarbeidet med grunnlag i NINA Rapport 528. Det påpekes at nemnda må be om en avklaring av representasjon i arbeidsutvalget, dvs. om det kan være aktuelt at både fylkesmannen (sekretariat for villreinnemnda) og leder/nestleder skal delta i alle eller enkelte møter med grunnlag i ressurs hensyn.</p> <p>Innledningen pkt. 1 har fått en uheldig formulering som blander sammen regional planprosess og faglig grunnlag med å bruke leveområde i stedet for nasjonalt villreinområde.</p>	<p>Representasjon i Arbeidsgruppa avventes ihht tilbakemelding fra Villreinnemnda</p> <p>Kfr. kommentar til merknad nr. 3 Fylkesmannen i Hedmark</p>
24	<p>Hedmark Bondelag – er positiv til at det utvikles planprogram for å ivareta villreinstammen i Forollhogna-området. Bondelaget understreker følgende mht den videre prosess:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Villreinstammen må ivaretas på en god måte og utveksling av andre dyr må forhindres 2 Lokal befolkning må tas med på råd og involveres i planarbeidet. Spesielt viktig at kommunene, grunneiere og befolkningen får eierskap til forvaltningsplanen og at lokale innspill tillegges vekt. Det må legges opp til møter med befolkningen. 3 Forvaltningsplanen må behandle forholdet mellom vern og næringsmessig bruk. Slik at villreinstammen ikke berøres negativt og slik at kommuner og næringsutøvere kan utvikle næring i tilknytning til nasjonalparken. 4 Det er viktig å ivareta utmarka med fokus på landbruksbasert næringsutvikling i seterdalene og verneområdene. Mulighetene for nydyrking er viktig i tilknytning til seterdrift og gardsdrift. 5 Fokus på potensialet for utvikling av tilleggsnæringer er viktig, Natur- og kulturbaserte opplevelser etterspørres og gir muligheter for småskala reiseliv, Det må vurderes restriksjoner på allmenn 	<p>Tas til etterretning</p> <p>Følges opp i planprosessen</p> <p>Tas til etterretning, jf MDs bestillingsbrev.</p> <p>Tas til etterretning – fokus på næringsutvikling søkes ivaretatt i planarbeidet</p> <p>Kfr. Merknad til pkt. 4</p>

	<p>ferdsel i enkelte områder i deler av året for ikke å forstyrre villreinen.</p> <p>6 Kulturlandskap, byggeskikk, aktiv setring og beitebruk er viktige tema å vektlegge</p> <p>7 Viktig å avklare mulige områder for fritidsbebyggelse nær nasjonalparken – både for kommuner og grunneiere. Kommunene bør utfordres til å lage en felles, interkommunal plan for hyttebygging</p> <p>8 Fysiske inngrep som veier, kraftlinjer osv. bør diskuteres. Det er nødvendig med adkomst med traktor og annen terrenggående motorisert redskap. Landbruket er i endring og det samme er driftsmåtene En aktiv beitebruk er nødvendig for å ivareta de landskapskvaliteter som nettopp er formålet med vernet..</p>	<p>Tas til etterretning</p> <p>Jfr. kommentar til merknad nr. 3, FM i Hedmark. Tvilsomt om konkrete områder for fritidsbebyggelse vil bli foreslått i regional plan – Holdning til fritidsbebyggelse (omfang / lokalisering) antas belyst gjennom retningslinjer til planen</p> <p>Tas til etterretning – vurderes i planprosessen</p>
25	<p>Sør-Trøndelag Bondelag.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forhold som er viktige for å ivareta villreinstammen. Ikke minst må det komme klare avgrensinger og vilkår mot tamreindrifta for å hindre utveksling av dyr eller at dyr forsvinner ut av området. 2. Den lokale befolkningen må tas med på råd og involveres aktivt i planarbeidet. 3. Forvaltningsplanen må behandle forholdet mellom vern og næringsmessig bruk av området. Dette for å sikre at villreinstammen ikke berøres negativt, samtidig som kommunene har mulighet for å utvikle næring i og i tilknytning til nasjonalparken. Vi mener at det må vurderes restriksjoner på allmenn ferdsel i enkelte områder i enkelte tider av året for ikke forstyrre villreinen unødig. 4. Kulturlandskap og beitebruk vil være viktige tema å berøre. 5. En avklaring om mulige områder for fritidsbebyggelse nær nasjonalparken er svært viktig å avklare i planen, både for kommunene og grunneierne. Kommunene bør utfordres til å lage en felles, interkommunal plan for hyttebygging rundt nasjonalparken. 6. Ulike fysiske inngrep som veier, kraftledninger, osv bør også 	<p>Omtalt ovenfor - kfr. merknad nr. 10 (Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag og Hedmark)</p> <p>Omtalt ovenfor - merknad fra Hedmark bondelagt 2</p> <p>Omtalt ovenfor i flere merknader. Tas til etterretning – vurderes i planarbeidet -</p> <p>Tas til etterretning Omtalt ovenfor – merknad fra Hedmark bondelag , pkt 7</p>

	<p>diskuteres. Dersom det skal drives moderne landbruksnæring i landskapsvernområdene er det nødvendig med adkomst med traktor og annen terrenggående motorisert redskap. En aktiv beitebruk er nødvendig for å ivareta de landskapskvaliteter som nettopp er formålet med vernet. En aktiv beitebruk forutsetter moderne fremkomstmidler.</p> <p>Ingen merknader til områdets geografiske avgrensning</p>	<p>Tas til etterretning – vurderes i planprosessen</p> <p>Tas til etterretning</p>
26	<p>Os idrettsråd, - ser nytten av å verne Forollhogna for etterslekten. Den største trusselen mot områdets egenart er snarere mangel på tradisjonell bruk og ikke overdrevet bruk. Spesielt ser vi gjengroingen som skjer i området pga. redusert beitebruk.</p> <p>I et idretts- og folkehelseperspektiv ser Os idrettsråd det spesielt uheldig at de gamle ferdselsårene forsvinner da disse utgjør ypperlige leder for mosjonsferdsel både sommer og vinter. Os idrettsråd ser det derfor som ønskelig at en rydding og bevaring av disse ferdselsårene utredes og hensyntas i en slik regional plan.. Følgende ferdselsårer trekkes fram:</p> <p>1 – Pilgrimsveien til Nidaros gjennom Vangrøftdalen og over fjellet ved Forollhogna 2 – Sti-/veisystemet som knytter Kjurrudalen i Dalsbygda på Hedmarkssiden sammen med Kjølidalen i Hessdalen på Sør-Trøndelagssiden 3 – Kløvveien fra Gruvhøyden gjennom Kjurrudalen og til Røros</p> <p>Os idrettsråd ønsker videre at bruken av planlagt berørte områder til utøvelse av orienteringssporten hensyntas i helhetsvurderingen</p>	<p>Tas til etterretning</p> <p>1, 2 og 3 - Tas til etterretning – vurderes nærmere i planarbeidet</p> <p>Tas til etterretning</p>
27	<p>Sør-Trøndelag idrettskrets. Uttalelsene berører kommune Midtre Gauldal, Rennebu, Holtålen og Røros kommuner og idrettsrådene i de berørte kommuner har behandlet forslaget til planprogram.</p>	

	<p>Idrettskretsen ber om at tema friluftsliv og menneskelig ferdsel også utvides til å gjelde idrett, da idretten representerer den absolutt største fritidsaktiviteten i disse kommunene.</p> <p>De arrangementene som idrettslagene gjennomfører må videreføres som i dag og bør kunne videreutvikles. Nye aktiviteter må være mulig.</p> <p>Idrettskretsen ønsker å være med videre i prosessen og delta i arbeidsgruppe/og eller referansegruppe.</p>	<p><i>Avsnitt om friluftsliv suppleres med mer omtale av idrett, jfr. kommentar til merknad nr.13 (Holtålen kommune).</i></p> <p>Vurderes i det videre planarbeidet.</p> <p>Idrettskretsen vurderes representert i referansegrupper.</p>
28	<p>Villreinutvalget i Forollhogna: Problem med tamreinovergang inn i villreinområdet ved Glåmos st.–Nesvollen.</p> <p>Konsekvensene av stor ferdsel fra Sattåhaugen og Synnerdalen opp mot Forollhogna toppen må gis bred plass.</p> <p>Ev. utnyttelse av mineralforekomstene i Gruvdalen og ev. konsekvenser for villreinen må vurderes konkret.</p> <p>Understreker villreinens bruk av randsonene og påker at disse områdene må skjermes for annen arealbruk.</p> <p>Understreker viktigheten av at brukerinteressene og fag og sektormyndigheter blir trukket inn i planarbeidet.</p>	<p>Villreinutvalget fremhever at villreinens bruk av randområdene er av meget stor betydning. Øvrige merknader er også spilt inn av andre, jfr. overfor.</p> <p>Kommentarene følges opp videre i planarbeidet.</p>